

Piotr Franków

Poczta i telekomunikacja w Gorzowie Wlkp.

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 18, 151-160

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Piotr Franków
Gorzów

Poczta i telekomunikacja w Gorzowie Wlkp.

Polska administracja obejmowała ziemie zachodnie po wkroczeniu i opanowaniu tych terenów przez wojska radzieckie i polskie. Władzę od radzieckich komendantów wojennych przejmowali pełnomocnicy polskiego Rządu Tymczasowego.

W Gorzowie Wielkopolskim – noszącym wówczas niemiecką nazwę Landsberg – pierwsi byli kolejarze i pocztowcy. Sąsiedztwo Wielkopolski z terenami, które do Polski miały należeć, decydowało, że na ziemie te jako pierwsi dotarli przedwojenni pracownicy pocztowi delegowani przez Dyрекcję Okręgu Poczty i Telegrafów z Poznania przy równoczesnym wsparciu pocztowców z okręgu bydgoskiego.

Gorzowską służbę pocztowo-telegraficzną organizowali przybyli 23 kwietnia 1945 roku z Wrześni: Franciszek Kot, Józef Kołodziejski, Alfons Balcerkiewicz i Władysław Jasiński. W dwa dni później dołączyli do nich poznaniacy: Franciszek Cizak, Tadeusz Budziaszewski, Adam Borowski, a także pracownicy techniczni z Rokietnicy: Stanisław Pawlak i Mieczysław Świątek¹.

5 maja poznańska DOPT przysłała do Gorzowa następną grupę pocztowców z Wrześni. Byli nimi: Czesław Staniszewski, Stanisław Budzyński, Henryk Kot i Zygmunt Mikołajczyk².

Pierwszym zadaniem, jakie należało wykonać, było oczyszczenie budynku poczty i jego otoczenia. Jedno za skrzydeł budynku leżało w gruzach do wysokości pierwszego piętra. Przy usuwaniu gruzów i doprowadzeniu budynku do stanu używalności pracowali organizatorzy poczty. Zatrudniono także około 70 robotników narodowości niemieckiej, którzy pod nadzorem pracowników poczty dokonali niezbędnych napraw.

Gorzowski urząd pocztowy uruchomiono 6 maja 1945 roku pod nazwą Kobyła Góra. Jednocześnie poznańska DOPT wyznaczyła Gorzów na siedzibę Rejonowego Urzędu Telefoniczno-Telegraficznego. W celu zorganizowania tej placówki skierowano z Ostrowa Wlkp. do Gorzowa techników: Jana Janickiego, Franciszka Anioła, Stefana Bąkowskiego, Jana Fludra, Michała i Władysława Jurczaków, Józefa Miedzińskiego, Antoniego Młynarczyka, Władysława Stasiaka, Mikołaja Tomaszewskiego i

1^{*} Więcej informacji na temat początków działalności Poczty Polskiej znajdzie czytelnik w: *Trudne gorzowskie początki. Z dziejów gorzowskich instytucji (wybór tekstów źródłowych z lat 1945–1948)*, wybór i opracowanie Dariusz A. Rymar, Gorzów Wlkp., 2001, s. 46, a także na łamach tygodników „Ziemia Gorzowska” i „Ziemia Lubuska” z roku 1945 (przyp. red.).

2 *Rola i funkcje Poczty i Telekomunikacji w integracji Ziemi Odzyskanych z Macierzą*, Warszawa 1988, s. 66; zob. *Zarys historii poczty i 100 lat telefonów w Poznańskim Okręgu Poczty i Telekomunikacji*, zeszyt 2, Poznań 1985, s. 246.

Władysława Wawrzyniaka. Pracownicy ci 10 maja 1945 roku uruchomili pierwszą ręczną łącznicę telefoniczną liczącą 20 numerów. Podłączono do niej ważniejsze w mieście urzędy administracyjne, samorządowe, dowództwo garnizonu radzieckiego oraz komendanturę wojenną miasta³.

W grudniu 1945 roku gorzowski Urząd Telefoniczno-Telegraficzny był już wyposażony w dwie ręczne łącznice telefoniczne, które posiadały 100 numerów. W 1946 roku telefonia w Gorzowie posiadała początkowo 250 abonentów, później ich liczba wzrosła do 600 numerów. W tym samym roku uruchomiono centralę międzymiastową na 40 obwodów, a także zainstalowano dalekopis służący do wymiany telegrafów z okręgiem poznańskim.

Rejonowemu Urzędowi Telefoniczno-Telegraficznemu w Gorzowie podlegały jednostki w: Międzyrzeczu z posterunkiem teletechnicznym w Trzcielcu, Strzelcach Krajeńskich z posterunkiem teletechnicznym w Drezdenku i Dobiegniewie; Trzciance z placówkami w Krzyżu i Pile oraz w Skwierzynie z posterunkiem w Witnicy.

Ponadto Gorzów już w 1945 roku posiadał radiowęzeł z siecią radiofonii przewodowej. W roku następnym było zarejestrowanych 740 głośników i 1016 odborników radiowych⁴.

14 maja 1945 roku gorzowska poczta miała już zorganizowaną służbę nadawczo-oddawczą. Pierwszy konwój pocztowy na linii Gorzów – Kostrzyn – Piła uruchomiono 26 maja.

31 maja 1945 roku poczta zaprzestała używania nazwy Kobyła Góra (stosowanej w nazewnictwie kolejowym i pocztowym)⁵.

Pod koniec sierpnia 1945 roku w gorzowskim urzędzie pocztowym było zatrudnionych łącznie 44 pracowników, w tym 17 umysłowych i 27 fizycznych.

Do 6 grudnia 1945 roku Urzędem Poczto-Telegraficznym w Gorzowie kierował naczelnik Franciszek Kot. Jego następcą został Antoni Żejmo⁶.

Pod koniec grudnia 1945 roku w obwodzie gorzowskim funkcjonowało łącznie 13 placówek, w tym 5 urzędów (Gorzów, Witnica, Kłodawa, Lipki Wielkie, Santok) oraz 8 agencji (Bogdaniec, Deszczno, Krasowiec, Lubiszyn, Marwice, Murzynowo, Różanka, Ulim)⁷.

W następnych miesiącach usprawniano funkcjonowanie obwodowego urzędu pocztowego. Rozpoczęto systematyczne szkolenie nowo zatrudnionych pracowników

W listopadzie 1946 roku zmieniono nazwę gorzowskiego urzędu na Urząd Poczty i Telegrafów Gorzów Wlkp.1. wkrótce też wprowadzono nowy, znormalizowany regulamin urzędu.

3 Teresa Frąckowiak-Skrobała, Teresa Lijewska, Grażyna Wróblewska, *Gorzów Wielkopolski. Przeszłość i teraźniejszość*, pod redakcją Jana Wąsickiego, Poznań 1964, s. 158 (dalej cyt.: *Gorzów Wielkopolski*); zob. *Rola i funkcje*, dz. cyt., s. 66; *Zarys historii poczty*; dz. cyt., s. 246.

4 *Gorzów Wielkopolski*, dz. cyt., s.158-159.

5 Roman Rasch, *Historia poczty w Gorzowie Wlkp. stemplem pisana*, Gorzów Wlkp. 1997, s. 25; *Kronika Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego w Gorzowie Wlkp. (1945–1987)*, tom 1.

6 *Zarys historii poczty*, dz. cyt., s.272-273; R. Rasch, dz. cyt., s. 29; *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

7 *Rola i funkcje Poczty i telekomunikacji*, dz. cyt., s. 67.

Pod koniec 1946 roku gorzowska poczta zatrudniała 53 pracowników, w tym 19 umysłowych i 34 fizycznych. W tym czasie w Gorzowie mieszkało już 31 tysięcy osób⁸.

Ważnym wydarzeniem dla gorzowskich pocztowców była uroczystość wręczenia sztandaru związkowego, która odbyła się 21 września 1947 roku. Wzięli w niej udział przedstawiciele Zarządu Okręgu Związku Pracowników Poczty i Telegrafów z Poznania, przedstawiciele miejscowych władz cywilnych i wojskowych, organizacji społecznych i partii politycznych. Sztandar związkowy został poświęcony w gorzowskiej katedrze przez biskupa Edmunda Nowickiego⁹.

W listopadzie 1947 roku obwód gorzowski posiadał już 12 rejonów miejskich. Wzrosła także liczba pracowników. Na koniec 1947 roku zatrudniano 58 osób, w tym 21 umysłowych i 37 fizycznych.

W związku z dużym zapotrzebowaniem społecznym i zwiększeniem obrotów finansowych uruchomiono na początku 1948 roku dwa nowe okienka kasowe w UPT Gorzów Wlkp. W marcu 1948 roku zainstalowano skrytki pocztowe, z których korzystały przeważnie większe zakłady pracy.

W sierpniu 1948 roku nastąpiło przekwalifikowanie gorzowskiego urzędu obwodowego z trzeciej na drugą klasę. W lecie tegoż roku przeprowadzono gruntowny remont budynku głównego poczty. Naprawiono dach, rynny, centralne ogrzewanie i instalacje elektryczną.

Znacznym osiągnięciem gorzowskich pocztowców było otwarcie amatorskiej sceny teatralnej we własnej świetlicy. Nastąpiło to 26 października 1949 roku. Przedstawiono wówczas jednoaktówkę „Gospodarz to ja”. Występy gorzowskich amatorów poprzedzili artyści Opery Poznańskiej J. Kotin i Woźniczko, którzy w sali gorzowskiego teatru wykonali utwory Moniuszki i Czajkowskiego oraz wiele melodii ludowych. Dochód z tej imprezy został przeznaczony na odbudowę Warszawy. Obok artystów poznańskich i miejscowych pocztowców wystąpiła także 40-osobowa orkiestra pocztowców z Poznania¹⁰.

Następny rok – 1950 w historii poczty gorzowskiej zapisał się tym, że nadal wiele uwagi zwracano na doskonalenie zawodowe pracowników. Na ogólną liczbę zatrudnionych 75 pracowników kursy zawodowe ukończyły 34 osoby.

Dążąc do zapewnienia sobie systematycznego dopływu wysoko kwalifikowanej kadry pracowniczej, podjęto decyzję utworzenia w Gorzowie pełnej średniej szkoły zawodowej kształcącej młodzież w specjalności pocztowo-telekomunikacyjnej.

W 1951 roku gorzowska „Handlówka” (od 1975 r. Zespół Szkół Ekonomicznych) została podzielona na Technikum Finansowe i Technikum Pocztowe (później Technikum Łączności). Technikum Pocztowe (Łączności) istniało do 1966 roku. Dyrektorami szkoły w tym okresie byli: Stefan Paternowski (1951–1954) i Bolesław Nowakowski (1954–1966). W 1966 roku Technikum Łączności zostało włączone do Technikum Ekonomicznego. Od 1985 roku w Zespole Szkół Ekonomicznych reaktywano klasy o profilu eksploatacja pocztowa¹¹.

8 R. Rasch, dz. cyt., s. 32; *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

9 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

10 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

11 *Zespół Szkół Ekonomicznych Gorzów Wlkp. 1946–1966*, Gorzów Wlkp. 1996, s. 7, s. 38.

W październiku 1951 roku nastąpiła zmiana na stanowisku naczelnika Obwodowego Urzędu w Gorzowie. Antoni Żejmo został przeniesiony na równorzędne stanowisko do Szamotuł. Do czasu powołania jego następcy obowiązki naczelnika pełnił Stanisław Pakulski. W grudniu 1951 roku funkcję naczelnika objął Mieczysław Erdman, który wcześniej był zatrudniony w Słupcy. Krótko kierował gorzowską placówką. Już we wrześniu 1952 roku został przeniesiony do powstałej wraz z nowym województwem Dyrekcji Okręgu Poczty i Telekomunikacji w Zielonej Górze. Stanowisko naczelnika obwodu w Gorzowie Wlkp. powierzono Antoniemu Morozowi, który był wcześniej naczelnikiem we Wschowie. Odtąd Urząd Obwodowy w Gorzowie został podporządkowany Dyrekcji Okręgu nowego województwa.

W styczniu 1953 roku nastąpiła zmiana na stanowisku naczelnika. Antoni Moroz odszedł do Wschowy, a naczelnikiem w Gorzowie został Marian Rurarz. Podobnie jak jego poprzednik w Gorzowie pracował bardzo krótko. Już 1 lipca 1953 roku stanowisko naczelnika przejął Stefan Pakuła, będący dotychczas w gorzowskim obwodzie kontrolerem jakości usług pocztowych.

W lipcu 1954 roku nastąpiła reorganizacja trzech urzędów: Obwodowego Urzędu Poczтового, Rejonowego Urzędu Telefonów i Telegrafów oraz Radiowęzła. Z tych zakładów utworzono Powiatowy Zarząd Łączności. Kierownictwo nad tą nową instytucją objął dotychczasowy naczelnik Obwodowego Urzędu Poczтового Stefan Pakuła¹².

Od stycznia 1957 roku nastąpiła w Powiatowym Zarządzie Łączności reorganizacja rejonów. Powołano dwa nowe. Od tego momentu gorzowski Urząd posiadał 22 rejony miejskie. W tym samym roku podczas dalszych zmian wyodrębniono dwa urzędy: Obwodowy UPT i Rejonowy Urząd Telekomunikacji. Do Obwodowego Urzędu dołączono Powiatowy Zarząd Łączności w Strzelcach Krajeńskich. Gorzowski Obwodowy Urząd Pocztowno-Telekomunikacyjny posiadał wówczas 34 placówki terenowe¹³.

We wrześniu 1957 roku naczelnikiem OUPUPT w Gorzowie został ponownie Mieczysław Erdman pełniący funkcję wojewódzkiego inspektora WZŁ w Zielonej Górze. Dotychczasowemu naczelnikowi PZŁ w Gorzowie Wlkp. powierzono funkcję zastępcy naczelnika OUPUPT.

Następne zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu nadzoru służb pocztowych miały miejsce w 1958. Zlikwidowano wówczas Wojewódzki Zarząd Łączności w Zielonej Górze. Utworzona w Poznaniu Dyrekcja Okręgowa Poczty i Telekomunikacji objęła swoim zasięgiem województwo poznańskie, zielonogórskie oraz wydzielone miasto Poznań¹⁴.

W 1958 roku pocztowcy w całej Polsce uroczystie obchodzili święto 400-lecia Poczty polskiej. Pośród wielu uroczystości na uwagę zasługiwała wystawa filatelistyczna „Historia znaczka polskiego” zorganizowana w hollu OUPUPT w Gorzowie¹⁵.

12 R. Rasch, dz. cyt., s. 42;

13 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1; R. Rasch, dz. cyt., s. 43.

14 *Państwowe Przedsiębiorstwo Polska Poczta, telegraf i telefon 1928–1991*, Warszawa 1993, s. 146–148.

15 R. Rasch, dz. cyt., s. 46; *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

W latach 1960–1961 Obwodowy Urząd Poczta-Telekomunikacyjny dokonał kapitalnych remontów swoich budynków. Nadal organizowano doskonalenie zawodowe pracowników. W grudniu 1961 roku podsumowano konkurs urzędów pocztowych obwodu gorzowskiego. Oceniano czystość i estetykę pomieszczeń biurowych oraz kulturę obsługi klientów Najwyżej została oceniona placówka UPT Gorzów Wlkp. 1 (tj. poczta główna). Na terenie Gorzowa istniały wówczas cztery urzędy pocztowe. Stan zatrudnienia pocztowców w obwodzie gorzowskim na koniec 1961 roku wynosił 346 pracowników.

W 1964 roku w obwodzie gorzowskim funkcjonowały 42 urzędy pocztowe, a w samym Gorzowie – 5 placówek¹⁶.

W roku następnym zaszły zmiany kadrowe wśród gorzowskich pocztowców, Stefan Pakuła został przeniesiony na stanowisko dyrektora obwodu w Obornikach, natomiast w Gorzowie Wlkp. jego stanowisko zastępcy dyrektora obwodu objął Antoni Wlekkik, dotychczasowy kontroler obwodowy. W tym też czasie utworzono w Gorzowie Wlkp. trzy nowe placówki pocztowe z numeracją 7, 8, 9.

Obwodowy Urząd Poczta-Telekomunikacyjny w Gorzowie w 1966 roku należał do największych obwodów w dyrekcji poznańskiej. Posiadał w tym czasie 44 placówki terenowe, w tym urzędy pocztowe drugiej klasy w Kostrzynie n. Odrą, Strzelcach Krajeńskich, Drezdenku i Skwierzynie. Zatrudniano wówczas 398 pracowników, w tym 157 doręczycieli¹⁷.

W lutym 1966 w Radzie Zakładowej Związku Zawodowego Pracowników Łączności nastąpił podział na dwie jednostki związkowe. Wyłoniono Radę Zakładową przy OUPPT oraz Radę Zakładową przy Rejonowym urzędzie Telekomunikacji.

W listopadzie 1966 roku pocztowcy gorzowscy byli organizatorami zjazdu Pionierów Łączności Ziemi Lubuskiej. W uroczystościach tych wziął udział wiceminister resortu łączności Waław Cebula. Ze smutkiem kończyli ten rok gorzowscy pocztowcy. Po ciężkiej chorobie zmarł dyrektor obwodu Mieczysław Erdman. Po nim stanowisko jego przejął dotychczasowy zastępca, Antoni Wlekkik. Wicedyrektorem został Zenon Panek.

W 1968 roku gorzowski obwód został zwiększony z 27 do 29 regionów. W tym też roku z okazji „Dnia Łącznościowca” Rada Zakładowa Związku Zawodowego Pracowników Łączności otrzymała nowy sztandar (stary przekazano do Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu). Z tej okazji gorzowska poczta stosowała okolicznościowy datownik z konturem budynku UPT Gorzów Wlkp. 1. Gorzowscy pocztowcy gościli z tej okazji ministra łączności Zygmunta Moskwę¹⁸.

W latach siedemdziesiątych na szeroką skalę organizowano wśród pocztowców różne konkursy, m.in.: o tytuł najlepszego doręczyciela miejskiego i wiejskiego, najlepszego naczelnika, najlepszego urzędu pocztowego, najlepszego pracownika okienka pocztowego, najlepszej telefonistki. W okresie tym Urzędem Poczta-Telekomunikacyjnym w Gorzowie kierowali: Antoni Wlekkik (1966–1973), Stanisław Adamus (1973–1977), Roman Wieszczyński (1977), Czesław Krajenka (1977–1981)¹⁹.

¹⁶ R. Rasch, dz. cyt., s. 47.

¹⁷ *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

¹⁸ *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

¹⁹ *Zarys historii poczty*, dz. cyt., s. 272–273, umieszczono tam wykaz naczelników i dyrektorów UPT w Gorzowie Wlkp. w latach 1945–1984; zob. *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

W związku z wprowadzoną w Polsce zmianą terenowej administracji z dniem 1 lipca 1975 roku powołano w Gorzowie Wlkp. dwie instytucje: Wojewódzki Urząd Poczty i Wojewódzki Urząd Telekomunikacji.. Objęły one swoim zasięgiem całe nowo utworzone województwo gorzowskie. Bezpośredni nadzór nad placówkami pocztowymi przejęły trzy urzędy nadzorczo-koordynacyjne (UNK).

W skład Wojewódzkiego Urzędu Poczty w Gorzowie Wlkp. wchodziły wówczas 133 jednostki zatrudniające 1075 pracowników. W miastach funkcjonowało 39 jednostek, na wsi 94. Urzędy nadzorczo-koordynacyjne działały w: Gorzowie Wlkp (38 jednostek), Myśliborzu (42 jednostki) i Międzyrzeczu (53 jednostki)²⁰.

Znacznym udogodnieniem w ewidencjonowaniu i rozliczaniu przyjmowanych i wypłacanych sum pieniężnych w okienkach kasowych było zainstalowanie dwóch minikomputerów „MERA 303” (luty 1977).

Następna reorganizacja w Wojewódzkim Urzędzie Poczty miała miejsce w styczniu 1978 roku. Utworzono wówczas 39 gminnych urzędów pocztowo-telekomunikacyjnych. Przejęły one początkowo część uprawnień urzędów nadzorczo-koordynacyjnych, które wkrótce zostały zlikwidowane. Mimo znanych w Polsce trudności w dziedzinie usług telefonicznych, zresztą nie w pełni rozwiązanych do dziś, notowano w Gorzowie pewien postęp w infrastrukturze łącznościowej²¹.

Wojewódzki Urząd Poczty w Gorzowie zaliczany był do najlepszych w okręgu poznańskim. Potwierdzała to druga lokata we współzawodnictwie, uzyskana w 1979 roku.

W okresie protestu społecznego związkowcy z WUP-u już 30 września 1980 roku utworzyli u siebie NSZZ „Solidarność”. Organizacja ta w sierpniu 1981 roku otrzymała sztandar związkowy²².

W czasie trwania stanu wojennego w Polsce dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Poczty, Czesław Krajenka przeszedł na emeryturę. Obowiązki kierowania tą placówką przejął dotychczasowy zastępca dyrektora, Stanisław Adamus, który kierował nią do końca stycznia 1984 roku.

W czerwcu 1982 roku w gorzowskim Wojewódzkim Urzędzie Poczty utworzono Wydział Ruchu, w skład którego weszły oddziały nadawczy i oddawczy oraz placówki z terenu miasta Gorzowa.

Następny rok w historii gorzowskich pocztowców zapisał się znacznym sukcesem sportowym. Na XIV Spartakiadzie Pracowników Łączności okręgu poznańskiego w Kiekrzu gorzowianie zdobyli drużynowo drugie miejsce²³.

20 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

21 „Gazeta Lubuska” z dnia 21 października 1978 r. pisała: „W województwie gorzowskim osiągnięto znaczny postęp w usprawnianiu łączności. Zainstalowani m.in. dalekopisy we wszystkich jednostkach podstawowych administracji państwowej oraz w większych zakładach pracy. Poddano modernizacji oraz zainstalowano nowe automatyczne centrale telefoniczne. Gorzów ma coraz więcej połączeń bezpośrednich z miastami w województwie i w kraju”.

22 Pisał o tym tygodnik pocztowy „Łączność” z 13 września 1981 r. W artykule poświęconym gorzowskim pocztowcom szeroko przedstawiono przebieg uroczystości. Sztandar został poświęcony w Gorzowskiej Katedrze przez ks. Prałata dr Władysława Sygnatowicza. Udział w tym święcie wzięli m.in.: dyrektor Okręgu z Poznania A. Karwacki, dyrektor WUP – Cz. Krajenka, dyrektor WUT – B. Jankowski.

23 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1.

W lutym 1984 roku dyrektorem Wojewódzkiego Urzędu Poczty w Gorzowie Wlkp. został Jan Pluskota. Już wkrótce, bo w kwietniu 1984 roku, nastąpiła kolejna zmiana organizacyjna wprowadzona w wojewódzkich urzędach pocztowych. W wyniku reorganizacji w gorzowskim urzędzie zlikwidowano 39 gminnych urzędów pocztowych i utworzono Wydział Ruchu Poczto-Telekomunikacyjnego w samym mieście oraz siedem obwodowych urzędów poczty w Choszcznie, Dębnie, Międzychodzie i Sulęcinnie. Placówkom tym podporządkowano wszystkie urzędy pocztowe na terenie województwa.

Gorzowskiemu Wydziałowi Ruchu podporządkowano wszystkie placówki z Gorzowa Wlkp., Bogdańca, Deszczna, Krasowa, Kłodawy, Różanek, Santoka i Lippek Wielkich. Zmianie uległa także struktura wewnętrzna samego Wojewódzkiego Urzędu Poczty. Utworzono nowe oddziały i sekcje²⁴.

W maju 1984 roku funkcję dyrektora w Wojewódzkim Urzędzie Poczty w Gorzowie Wlkp. przejął Janusz Polak. Rok 1984 w kronikach gorzowskich pocztowców zapisał się wieloma ciekawymi wydarzeniami. Były nimi m. in.:

- rejestracja w Sądzie Wojewódzkim NSZZ Pracowników WUP (rejestr związków zawodowych, pozycja nr 349),
- zdobycie drużynowo pierwszego miejsca w XV Spartakiadzie Pracowników Łączności Okręgu Poznańskiego w Kiekrzu (dużą aktywnością wykazało się Ognisko TKKF „Tramp”),
- spotkanie pracowników z WUP i WUT z ministrem łączności Władysławem Majewskim,
- zawody sportowo-rekrekcyjne pracowników WUP, WUT i delegacji pocztowców niemieckich z Frankfurtu n. O,
- wyjazd przedstawicieli WUP na spotkanie z pocztowcami niemieckimi do Frankfurtu n. O.

Bardzo uroczyście obchodzono w Gorzowie Wlkp. 40. rocznicę uruchomienia polskiego urzędu pocztowego. Odbił się także w tym czasie II Zjazd Łącznościowców Pionierów Ziemi Odzyskanych. Z okazji tej stosowano okolicznościowy datownik. W gorzowskich uroczystościach uczestniczyli m.in. wiceminister łączności Kazimierz Czarnecki, przedstawiciel Okręgu Poznańskiego oraz delegacja niemiecka z Frankfurtu n. O²⁵.

XVI Spartakiada Pracowników Łączności Okręgu poznańskiego potwierdza, że najlepsi sportowcy pocztowcy pochodzą z Gorzowa (powtórzono sukces z 1984 roku).

W czerwcu 1985 roku między Wojewódzkim Urzędem Poczty a Zespołem Szkół Ekonomicznych w Gorzowie Wlkp. doszło do zawarcia porozumienia dotyczącego reaktywowania klas o profilu – eksploatacja pocztowa²⁶.

24 R. Rasch, dz. cyt., s. 59.

25 „Kronika UPT, dz. cyt., t. 1; R. Rasch, dz. cyt., s. 59.

26 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 1. Stosowną umowę 10 czerwca 1985 roku podpisali: dyrektor WUP Janusz Polak i dyrektor ZSE Ryszard Gromiec. Po dokonaniu naboru do klasy „pocztowej” zajęcia rozpoczęły się we wrześniu 1985 r.

Decyzja ta miała duże znaczenie ze względu na to, że zapewniała pocztowcom województwa gorzowskiego dopływ kadry odpowiednio przygotowanej do pracy w służbie pocztowej. Przedmioty zawodowe w tych klasach są prowadzone przez pracowników poczty posiadających wykształcenie specjalistyczne i pedagogiczne²⁷.

Ponowne zmiany organizacyjne w Poczcie polskiej zanotowano w styczniu 1989 roku. Zlikwidowano wówczas Wojewódzkie Urzędy Poczto-Telekomunikacyjne i Wojewódzkie Urzędy Telekomunikacyjne. W ich miejsce wprowadzona Dyrekcją Wojewódzką „Poczta Polska, Telegraf i Telefon”²⁸.

Dyrekcja Wojewódzka PPTT w Gorzowie Wlkp. została podporządkowana Dyrekcji Generalnej „Poczty Polskiej, Telegraf i telefon” w Warszawie. Odtąd gorzowska placówka stała się samodzielnym zakładem pracy na wewnętrznym ograniczonym rozrachunku gospodarczym. Obowiązki dyrektora w gorzowskiej placówce przejął Stanisław Adamus, który kierował nią do końca 1991 roku²⁹.

W przedsiębiorstwie dokonano także zmian wewnętrznej struktury organizacyjnej³⁰.

W kwietniu 1990 roku z inicjatywy komisji zakładowej NSZZ „Solidarność” nawiązano kontakt z Francuską Federacją Bliźniaczej Współpracy Europejskiej Pracowników Poczty i Telekomunikacji z siedzibą w Paryżu. Francuska organizacja przyjęła nazwę „Jumelages” (co w języku polskim oznacza „Bliźniak”). W okresie tym zrzeszała ona 72 stowarzyszenia lokalne. Współpraca polegająca na wymianie doświadczeń zawodowych i organizacyjnych rozwijała się również w latach następnych. Odbywały się cykliczne spotkania wymienne francuskich i polskich pocztowców. Dotychczas miały one miejsce w Dijon, Gorzowie, Paryżu i Lyonie. Przebywający we Francji gorzowscy pocztowcy spotykali się z delegacjami innych państw, m.in.: Anglii, Portugalii, Niemiec, Szwajcarii i Rumunii.

Od początku istnienia Polskiej Federacji Bliźniaczej Współpracy Europejskiej Pracowników Poczty i Telekomunikacji sekcją gorzowską kierował Mieczysław Bulera. Spotkania w ramach tej bliźniaczej organizacji „Jumelages” pozwalają na lepsze poznanie funkcjonowania służb pocztowo-telekomunikacyjnych w Polsce i we Francji. Jednocześnie najlepsze rozwiązania organizacyjne i techniczne mogą być wykorzystane w dalszym rozwoju usług pocztowo-telekomunikacyjnych w Polsce i w innych krajach europejskich³¹.

27 *Zespół Szkół Ekonomicznych Gorzów Wlkp. 1946–1996*, Gorzów Wlkp. 1996, s. 40–43; Do zatrudnionych po 1985 r. nauczycieli prowadzących przedmioty zawodowe należą m.in. Janusz Polak, Halina Urban, Helena Pióro, Jan Pluskota, Marianna Ambroży, Władysław Przybylski.

28 *Państwowe Przedsiębiorstwo „Poczta Polska, Telegraf i Telefon”*, Warszawa 1993, s. 154; R. Rasch, dz. cyt., s. 60.

29 W nowo powstałym przedsiębiorstwie pozostałe funkcje kierownicze pełnili: Stanisław Kisiel – zastępca dyrektora, Kazimierz Nadobnik – główny inżynier, Helena Wołoszyn – główna księgowa, Józef Tomala – kierownik działu kadr i szkolenia, Sabina Depczyńska – główny specjalista do spraw organizacji i zarządzania, Jan Pluskota – kierownik działu remontowo-budowlanego, Janusz Polak – naczelnik UPT Gorzów Wlkp. 1.

30 Wyłoniono 13 komórek funkcjonalnych, 13 eksploatacyjnych i 6 specjalistycznych. Ponadto powołano: kolegium doradcze dyrektora, Wojewódzką Radę ds. Młodzieży, Sportu i Turystyki, Komisję Socjalną.

31 Szeroko o współpracy gorzowskich pocztowców w ramach organizacji „Jumelages” pisała gorzowska prasa (m. in.: Jowita Żurawska, *Jumelages* znaczy bliźniak, „Gazeta Lubuska”, 1997, nr 34).

Dalsze zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu Przedsiębiorstwa Państwowego „Poczta Polska, Telegraf i Telefon” zostały wprowadzone w listopadzie 1991 roku. Podzielono wówczas przedsiębiorstwo na dwie instytucje: Poczta Polska i Telekomunikacja Polska SA³².

W grudniu 1991 roku wprowadzono zarządzenia regulujące funkcjonowanie obu przedsiębiorstw. Na szczeblu wojewódzkim Poczty Polskiej powstały Rejonowe Urzędy Poczty (RUP). Gorzowski RUP od 1 stycznia 1992 roku stał się placówką podporządkowaną bezpośrednio Dyrekcji Okręgu Poczty w Poznaniu³³. Na dyrektora gorzowskiej placówki powołano Stanisława Kisiel. Dotychczasowy główny budynek UPT Gorzów Wlkp. 1 stał się własnością Telekomunikacji SA Natomiast RUP przejął sąsiedni budynek zaadoptowany dla potrzeb poczty w latach osiemdziesiątych dom mieszkalny, gdzie umieszczono całą administrację rejonu.

Rejonowemu Urzędowi Poczty w Gorzowie podporządkowano 108 placówek pocztowych (I-VI klasy), 2 oddziały i 14 agencji pocztowych.

W strukturze wewnętrznej gorzowskiego RUP wyodrębniono: 7 komórek organizacyjnych, 5 samodzielnych stanowisk pracy, 7 obwodowych urzędów poczty, 1 wydział pocztowej eksploatacji spełniającej rolę OUP. Łączna ilość zatrudnionych pracowników w rejonie gorzowskim wynosiła 1100 osób³⁴. W styczniu 1992 roku wyłoniono także organizacje związków zawodowych w obu przedsiębiorstwach³⁵.

Chcąc zapewnić właściwe warunki funkcjonowania gorzowskiej poczty, podjęto decyzję budowy nowej siedziby Rejonowego Urzędu Poczty. W tym celu zakupiono parcelę z fundamentami przy ul. Jagiellończyka w pobliżu Urzędu Wojewódzkiego. W jesieni 1993 roku rozpoczęto budowę. Wykonawcą tej inwestycji została firma budowlana „Inter Bud Gobex” z Gorzowa³⁶.

W 1995 roku Rejonowy Urząd Poczty w Gorzowie posiadał dziewięć obwodowych urzędów poczty obejmującej całe województwo. Znajdowały się one w Choszcznie, Dębnie, Gorzowie, Międzychodzie, Międzyrzeczu, Myśliborzu, Słubi-

32 Zarządzenie nr 16 Ministra Łączności w sprawie podziału państwowej jednostki organizacyjnej „Poczta Polska, telegraf i telefon” z dnia 28 listopada 1991 roku. Zob. *Kronika UPT w Gorzowie Wlkp. (od 1988 r.)*, tom 2. Ustanie działalności PPTT nastąpiło 31 grudnia 1991 r. Podziałem majątku na dwa przedsiębiorstwa zajęła się specjalna komisja (R. Rasch, dz. cyt., s. 62).

33 W skład Poznańskiego Okręgu Poczty weszły Rejonowe Urzędy Poczty w Gorzowie Wlkp., Kaliszu, Koninie, Leszcznie, Pile, Zielonej Górze, Poznaniu oraz Urząd Przewozu Poczty w stolicy Wielkopolski.

34 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 2. Kierownictwo RUP w Gorzowie Wlkp. stanowili: Stanisław Kisiel – dyrektor, Stanisław Adamus – zastępca dyrektora ds. eksploatacji, Elżbieta Pawlak – zastępca dyrektora ds. ekonomiczno-finansowych, Janusz Polak – kierownik Wydziału Pocztowej Eksploatacji.

35 Pracownicy RUP przyjęli nazwę: Związek Zawodowy Pracowników Poczty Polskiej w Gorzowie Wlkp. przewodniczącą została Antonina Kulesza.

36 Magda Tomczak, *Gorzów będzie miał nową pocztę*, „Gazeta Lubuska” 1997 (wycinek w zbiorach autora). Autorka artykułu podaje, że obiekt będzie miał cztery kondygnacje, kubaturę ponad 44,5 tys. m³ i łączną powierzchnię użytkową 9 tys m². Przedstawiono również plan zagospodarowania budynku: usługi pocztowe – obsługa masowego nadawcy, urząd odbiorczy i poczta przewozowa, bank pocztowy. Ponadto projekt przewidywał zagospodarowanie terenu wokół poczty (drogi, chodniki, parkingi, podjazdy – dla osób niepełnosprawnych, zieleń, fontanna). Zob. R. Rasch, dz. cyt., s. 63-64

cach, Strzelcach Krajeńskich i Sulęcinnie³⁷. Łącznie w województwie funkcjonowało 121 placówek pocztowych. Zatrudniano w nich 1208 pracowników. W samym Gorzowie pracowało łącznie 101 osób³⁸.

Na przełomie listopada i grudnia 1995 roku staraniem Polskiego Związku Filatelistów i Poczty Polskiej zorganizowano wystawę filatelistyczną pod nazwą „50 lat Poczty Polskiej i Filatelistyki w Gorzowie Wlkp.”

W działalności Poczty Polskiej w 1995 roku na uwagę zasługiwało powołanie Błyskawicznej Poczty Kurierskiej EMS-POCZTEX. Celem tej usługi było przyjęcie, dowieszenie i doręczenie przesyłki do adresata w dniu przyjęcia lub najpóźniej do następnego dnia. W Gorzowie zadania te powierzono dwóm urządzeniom pocztowym: UPT 1 (ul. Marcinkowskiego) i UPT 12 (ul. Poczta)³⁹.

W 1996 roku Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stefana Starzyńskiego w Gorzowie Wlkp. obchodził 50-lecie swojego istnienia. Działalność tej placówki – jak już wcześniej wspomniano – była ściśle związana z funkcjonowaniem gorzowskich pocztowców i łącznościowców. Z okazji tej uroczystości UPT Gorzów Wlkp.1 stosował okolicznościowy stempel⁴⁰.

Szkoła ta (w latach 1951–1966 jako samodzielne Technikum Łączności) zasilała systematycznie gorzowskie placówki pocztowe wykształconą kadrą. Od 1951 do 1995 roku (z przerwą w latach 1981–1985) specjalizację pocztową uzyskało 1237 absolwentów⁴¹.

Pocztowcy gorzowscy – jak pisała lokalna prasa – uzyskali jeden z najpiękniejszych urzędów pocztowych w Polsce o standardzie europejskim.

Uroczyste otwarcie nowej placówki nastąpiło 23 maja 1997 roku. Gmach o powierzchni 11 tys. m², sklepy, pomieszczenia dla służb ekspedycyjno-rozdzielniczych. Klienci niepełnosprawni mają specjalną windę i okienko. Ogólny koszt budowy wyniósł około 16 ml złotych⁴². Inwestycja ta w znacznym stopniu usprawniła obsługę klientów poczty w mieście i województwie gorzowskim.

37 Obwodowy Urząd Pocztowy w Gorzowie Wlkp. usytuowany został przy ul. Marcinkowskiego („granatowy pawilon”). Naczelnikiem mianowano Janusza Polaka.

38 *Kronika UPT*, dz. cyt., t. 2.

39 R. Rasch, dz. cyt., s. 66.

40 R. Rasch, dz. cyt., s. 67.

41 *Zespół Szkół Ekonomicznych*, dz. cyt., s. 64. W latach 1951–1995 przedmioty z obszaru wiedzy pocztowo-telekomunikacyjnej prowadzili następujący nauczyciele: Marianna Ambroży, Zofia Erdmann, Maria Jakajtis, Kazimierz Malanowski, Bartosz Pastuszak, Helena Pióro, Jan Pluskota, Jan Polak, Władysław Przybylski, Waldemar Szałowski, Helena Urban, Krystyna Waszak. Ponadto spośród absolwentów tej szkoły, którzy na stałe związali się z łącznością i uzyskali wysokie stanowiska zawodowe, wymienić należy m. in.: Janinę Wilk, Leokadię Pakulską, Danutę Grzelczak, Henrykę Grzelczak, Jana Pluskotę, Grażynę Kaniowską, Józefa Tomalę, Zbigniewa Michałaka, Zenona Panka, Jana Polaka, Halinę Stadnik, Agnieszkę Przechweską, Wioletę Półtorak, Małgorzatę Konopską, Sylwię Bocheńczuk. Przedmioty ogólnokształcące wykładane były przez nauczycieli, którzy byli zatrudnieni w Technikum Finansowym, a później w Zespole Szkół Ekonomicznych.

42 Stefan Cieśla, *Poczta europejska*, „Gazeta Lubuska” 1997, nr 120.